

Asia: VN/26600/2023

Lausuntopyyntö: Työryhmän mietintö ulosottosäätelyn uudistamisesta

Tulojen ulosmittaus

Lausuntonne yleisesti tulojen ulosmittausta koskevista muutosehdotuksista.

Mietinnössä ehdotetaan ulosoton vapaakuukausien poistamista kokonaan. Ehdotus selkeyttäisi ulosoton toimintaa velkojienkin kannalta. Harkinnanvaraistenkin vapaakuukausien korvaaminen ulosoton määrän rajoittamisella edellyttää velallisilta käytännössä suunnitelmallista säästämistä. Suunnitelmallisuus on henkilökohtaisen talouden hoidossa tärkeää, mutta yksittäisten velallisten edellytykset säästää säännöllisesti vaihtelevat. Toisaalta ulosmittauksen keveneminen pienimmissä tuloluokissa parantaa pienituloisten ulosottovelallisten säästämismahdollisuuksia.

Mietinnön vaikutusarviossa mainittuun tapaan ulosmittauksen keveneminen voi heikentää luotonsaantimahdollisuuksia niissä tuloluokissa, joihin keveneminen kohdistuu. Tämä vaikutus ulottuu kaikkiin samoihin tuloluokkiin kuuluihin luotonhakijoihin, sillä pakkotäytäntöönpanomahdollisuudet huomioidaan ennakolta luottokelpoisuuden arvioinnissa. Käytännössä vaikutukset voivat kohdistua esimerkiksi kertahankintoihin, joihin pienituloisimmat tarvitsevat luottoa. Koska ehdotetut kynnysarvot kuitenkin ovat maltillisia, jäänevät vaikutukset luottomarkkinoihin kokonaisuutena maltillisiksi, ellei kokonaan ulosmittauksen ulkopuolelle jäävien velallisten määrä kasva huomattavasti ennakoitua enemmän.

FA:lla ei ole kommentoitavaa mietinnön elatusvelvollisuutta, yksilöllisten olosuhteiden huomioimista, ulosoton yleisiä menettelysäännöksiä ja erottamisetua koskeviin ehdotuksiin.

Lausuntonne ehdotuksesta säilyttää velallisen suojaisuus takuueläkkeen tasolla (ehdotettu muutos ulosottokaaren 4 luvun 48 §:ään).

-

Lausuntonne ehdotetuista ulosmittauksen määrän laskentasäännöistä (ehdotetut muutokset 4 luvun 49 ja 50 §:ään sekä ehdotettu uusi 49 a §).

-

Lausuntonne ehdotuksesta velallisen elatuksen varassa olevien henkilöiden huomioimiseen tulojen ulosmittauksessa (ehdotetut muutokset 4 luvun 48 ja 49 §:iin).

-

Lausuntonne ehdotuksesta poistaa vapaakuukausia koskevat säännökset sekä muuttaa ulosmittauksen rajoittamista koskevaa säännöstä. (Ehdotus muuttaa 4 luvun 51 § ja kumota 4 luvun 52 ja 53 §:t).

-

Lausuntonne työryhmän mietinnön jaksossa 5.1 esitetystä sekä oikeusministeriön muistiossa käsitellystä vaihtoehdosta, jossa velalliselle viran puolesta myönnettävät vapaakuukaudet säilytettäisiin osittain.

-

Lausuntonne ehdotetusta muutoksesta jatkuvan elatusavun perintää koskevaan säännökseen (ehdotettu muutos 4 luvun 54 §:ään).

-

Lausuntonne tulojen ulosmittaukseen ehdotettujen muutosten vaikutuksesta velallisten ja velkojien asemaan. Arvioitko ehdotetuilla muutoksilla olevan sellaisia vaikutuksia, joita mietinnössä ei ole tunnistettu?

-

Lausuntonne tulojen ulosmittaukseen ehdotettujen muutosten taloudellisista vaikutuksista sekä vaikutuksista palkan maksajien asemaan. Arvioitko ehdotetuilla muutoksilla olevan sellaisia vaikutuksia, joita mietinnössä ei ole tunnistettu?

-

Muut ulosottokaaren muutosehdotukset

Lausuntonne ehdotuksesta muuttaa velvollisuutta lähettää ulosmittauksen ennakkoilmoitus toistuvaistulon ulosmittauksesta ja ehdotuksen arvioiduista vaikutuksista. (Ehdotetut muutokset 3 luvun 33 ja 34 §:iin)

-

Lausuntonne ehdotuksesta muuttaa luonnollisen henkilön rahavaroja koskevaa erottamisetua ja ehdotuksen arvioiduista vaikutuksista. (Ehdotettu muutos 4 luvun 21 §:n 1 momentin 6 kohtaan)

-

Lausuntonne ehdotuksesta lisätä lakiin velallisena olevan kuolinpesän rahavaroja koskeva erottamisetu ja ehdotuksen arvioiduista vaikutuksista. (Ehdotettu 4 luvun 21 §:n uusi 3 momentti)

-

Lausuntonne ehdotuksesta muuttaa velallisen maksusuunnitelman lakkauttamista koskevaa säännöstä ja ehdotuksen arvioiduista vaikutuksista. (Ehdotettu muutos 4 luvun 59 §:n 2 momenttiin)

-

Lausuntonne ehdotuksesta muuttaa velallisena olevalta kuolinpesältä ulosmitattujen varojen tilittämistä koskevaa säännöstä ja ehdotuksen arvioiduista vaikutuksista. (Ehdotettu muutos 6 luvun 16 §:n 1 momenttiin)

-

Sosiaaliturvaetuuksien ulosmittaus

Lausuntonne työryhmän ehdotuksesta muuttaa sosiaaliturvaetuuksien ulosmittausta koskevaa lainsäädäntöä.

-

Lausuntonne työryhmän ehdotuksen vaikutuksista. Arvioitteko sosiaaliturvaetuuksien ulosmittaukseen ehdotetuilla muutoksilla olevan sellaisia vaikutuksia, joita mietinnössä ei ole tunnistettu?

-

Henki- ja eläkevakuutusten ulosmittaus

Lausuntonne ehdotetusta ulosottokaaren 4 luvun 70 §:n muutoksesta ja sen arvioiduista vaikutuksista. Arvioitteko ehdotetulla muutoksella olevan sellaisia vaikutuksia, joita mietinnössä ei ole tunnistettu?

FA ehdottaa, että vapaaehtoiset eläkevakuutukset jätettäisiin henki- ja eläkevakuutusten ulosmittaukseen ehdotettujen muutosten ulkopuolelle.

Ulosottokaaren 4:70:ään ehdotetulla muutoksella puututtaisiin velallisen henkilökohtaisiin olosuhteisiin tavalla, joka sääntelyn sinänsä tärkeä lähtökohta huomioidenkin voi olla kohtuuton. Vakuutetun eläkkeelle jäämistä koskevat suunnitelmat voivat sopimuksen voimassa ollessa muuttua alkuperäisestä tilanteesta, jolloin hän voi vakuutuksen sopimusehtojen niin salliessa lykätä vapaaehtoisen eläkkeen maksatusta. Esimerkiksi työuran pidetessä eläkkeen maksun ajankohta voi muuttua olennaisesti siitä ajankohdasta, joka sopimusta tehtäessä oli eläkeiän aikaisin mahdollisin hetki.

Mahdollisuus eläkeiän lykkäykseen on vakuutetun kannalta merkittävä sopimusehto. Jos ulosottomies voi hakea korvausta samoin perustein kuin vakuutettu, ei sopimuksen tarkoitus täyty. Vakuutetun kannalta erityisen kestäväntöntä olisi ulosottoviranomaisen mahdollisuus päättää vakuutetun edun vastaisesti eläkkeen maksuajankohdan aloittamisesta.

Ehdotettu ulosottokaaren 4 luvun 70 §:n muutos koskisi yksityishenkilöiden eläkevakuutusten, sijoitus- ja säästövakuutusten lisäksi myös yritysten ottamia yksilöllisiä eläkevakuutuksia ja ryhmäeläkevakuutuksia. Kyseisiä eläkevakuutuksia käytetään yleensä yritysten palkitsemisessa, jolla pyritään parantamaan vakuutettujen eläketurvaa eläkeaikana ja paikkaamaan työeläkkeiden matalaa tasoa. Yritysten ottamia eläkevakuutuksia tulisi ansaintaeläkkeinä ulosmittauksessa joka tapauksessa käsitellä samalla tavalla kuin työnantajan eläkevakuutuksen perusteella maksettavia eläkkeitä tai työnantajan maksamaa palkkaa. Molemmissa velan erääntyminen on ulosmittauksen edellytys eli työeläkettä ulosmitataan sen jälkeen, kun eläke on siihen oikeutetun toimesta haettu maksuun. Samoin palkkaa ulosmitataan palkanmaksupäivänä, jolloin se erääntyy maksettavaksi

työsopimuksessa sovitulla tavalla. Edelleen FA huomauttaa, ettei takaisinosto ole kaikkien yrityksen ottamien yksilöllisten eläkevakuutusten ehtojen mukaan mahdollista, vaikka vakuutus olisi siirretty vakuutetun nimiin.

Riippumatta siitä, saattaako hakemuksen vireille vakuutettu tai mahdollisen lainmuutoksen myötä ulosottoviranomainen, vakuutus sopimuksen mukaisen korvauksen maksaminen edellyttää, että vakuutusyhtiölle toimitettaisiin vakuutus sopimuslain 69 §:ssä tarkoitetut asiakirjat ja tiedot. Hakemuksen yhteydessä vakuutuksenottajan ja vakuutetun on annettava henkilökohtaisesti tarvittavat tiedot eläkkeen tai takaisinoston maksamista varten. Voimassa olevan sääntelyn ja viranomaisohjeistuksen mukaan vakuutusyhtiön pitää lähtökohtaisesti saada nämä tiedot vakuutuksenottajalta tai vakuutetulta itseltään. Tällaisia tietoja ovat esimerkiksi verokortista ilmenevä veroprosentti, asiakkaan tuntemista koskevat tiedot sekä näiden tietojen yhteydessä pyydyttävät, verotusta koskevaan kansainväliseen tietojenvaihtoon liittyvät FATCA- ja CRS/DAC-tiedot. FATCA- ja CRS/DAC-tiedot edellyttävät etuuteen oikeutetun antamaa todistusta. Korvausetuuden saajan on itse annettava nämä tiedot henkivakuutusyhtiölle.

Jos veroraportointia varten tarvittavia tietoja ei saada henkilöiltä hakemuksessa, henkivakuutusyhtiöt eivät saa maksaa eläkettä tai takaisinostoarvoa. Säännösten vastainen toiminta voisi aiheuttaa vakuutusyhtiöille esimerkiksi viranomaissanktioita. Lisäksi on syytä todeta, että ulosottomiehelle ei ole annettu oikeutta hakea lakisääteisiä eläkkeitä maksuun vakuutettujen puolesta vaan niitä on pidetty sellaisina henkilökohtaisina toimenpiteinä, johon tällaista oikeutta ei ole haluttu antaa.

Ehdotuksen mukaan lainmuutoksella ei olisi vaikutusta vakuutettuna olevan velallisen ja vakuutusyhtiön välisen sopimuksen sisältöön. On kuitenkin epävarmaa, voidaanko vakuutuksenottajan tai vakuutetun sopimukseen perustuvia velvollisuuksia esittää vakuutusyhtiölle edellä kerrottuja tietoja ulosottokaaren muutoksella siirtää ulosottoviranomaiselle. Jatkovalmistelussa olisi selvitettävä, kuinka FATCA- ja CRS/DAC-raportointiin sekä rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämiseen liittyvät henkivakuutusyhtiön velvollisuudet toteutetaan, jos ulosottokaaren 4:70:ään ehdotetut muutokset tulevat voimaan ehdotetun sisältöisinä.

Lausuntonne ehdotetusta vakuutus sopimuslain 54 §:n muutoksesta ja sen arvioituista vaikutuksista. Arvioitko ehdotetulla muutoksella olevan sellaisia vaikutuksia, joita mietinnössä ei ole tunnistettu?

FA ehdottaa, että vapaaehtoiset eläkevakuutukset jätettäisiin henki- ja eläkevakuutusten ulosmittaukseen ehdotettujen muutosten ulkopuolelle.

FA kannattaa periaatteessa eri sijoitusmuotojen tasapuolista kohtelua myös ulosotossa. Uskottavan pakkotäytäntöönpanojärjestelmän lähtökohta on, että

Vapaaehtoiset eläkevakuutukset poikkeavat säästämisen ja varautumisen välineinä muista vakiintuneesti käytettävistä sijoittamisen muodoista siinä, että sijoituksen realisoinnin edellytykset ovat tiukempia kuin monissa muissa säästämisen- ja sijoittamismuodoissa. Vakuutetun eläkehakemus on edellytys sopimuksen mukaisen eläkkeen maksamiselle ja vakuutetun velvollisuus eläkkeen

maksamiseksi tarvittavien tietojen antamiseen perustuu vakuutuslainsäädännön 69 §:ään. Vakuutuskorvauksen maksaminen edellyttää vakuutetun hakemuksen lisäksi sitä, että yhtiö saa tiedot ja selvitykset, joita se tarvitsee omien velvollisuuksiensa täyttämiseksi. Vastaavasti vakuutusyhtiöllä on velvollisuus maksaa korvaus eläke-etuutena sen jälkeen, kun 69 §:n mukaiset tiedot korvauksen hakijalta on saatu.

Varojen kohdentaminen saatavan osille

Lausuntonne työryhmän muistiosta

FA yhtyy mietinnön liitteenä olevan muistion johtopäätökseen siitä, ettei suoritusten kohdentamisjärjestystä ulosotossa tule muuttaa.

Muut mietintöä koskevat huomiot

Lausunnonantajan muut huomiot työryhmän mietinnöstä, työryhmän varojen kohdentamista koskevasta muistiosta tai oikeusministeriön vapaakuukausia koskevasta muistiosta.

-

Laitila Antti
Finanssialan Keskusliitto